

МНОЖИННІСТЬ ЗЛОЧИНІВ

Лекція 1

На практиці, ми часто зіштовхуємося з випадками, коли особа або група осіб скоюють не один, а два або більше злочинів. Наприклад, організована група спочатку скоїла розбійний напад, а потім вбивство, або особа, під час згвалтування потерпілої відразу заражає її і венеричною хворобою. У цих і подібних інших випадках в поведінці особи (осіб) має місце, як зрозуміло, поєднання декількох складів злочинів - крадіжки і вбивства, згвалтування і зараження венеричною хворобою, які кваліфікуються за самостійними статтями КК. У цьому випадку постає питання про множинність злочинів.

Чинний КК України не містить законодавчого визначення поняття «множинність злочинів», проте інститут множинності злочинів отримав в ньому достатньо повну правову регламентацію і наразі складається із комплексу норм. Низка норм знаходиться у Розділі VII Загальної частини (статті 32–35 КК), який називається «Повторність, сукупність та рецидив злочинів». Вказані норми розташовані в межах генерального інституту кримінального права – злочину. Окремі норми містяться в Розділі XI Загальної частини «Призначення покарання» (статті 70–72 КК). Вони регулюють особливості призначення покарання за окремі види множинності злочинів і належать до наступного генерального інституту кримінального права – покарання. Крім того, є норми, передбачені в Особливій частині КК, що встановлюють відповідальність за вчинення певних злочинів за наявності окремих видів множинності (наприклад, повторності чи рецидиву). Ці норми також належать до інституту множинності злочинів.

Таким чином, множинність має місце там, де особою (групою осіб) вчинено два або більше злочинних діянь, кожне з яких передбачене у КК як самостійний склад злочину.

На підставі цього визначення можна виділити кількісні і якісні ознаки множинності злочинів.

Кількісною ознакою є те, що одна особа (чи група осіб) вчиняє не менше двох злочинних діянь. До якісних ознак належить: а) передбаченість кожного з цих діянь в якості окремого (самостійного) складу злочину; б) ці діяння є юридично значущими; в) немає перешкод для притягнення особи до кримінальної відповідальності за ці діяння.

Якісною ознакою множинності є те, що кожне діяння, вчинене особою, має бути передбачене в Особливій частині КК як окремий (самостійний) склад злочину, тобто бути одиничним злочином.

Оскільки в таких випадках є поєднання двох або більше злочинів, то вочевидь, це свідчить про більш високий ступінь суспільної небезпеки як особистості винного, так і скоєних ним діянь в цілому.

Про підвищену суспільну небезпеку множинності свідчать наступні фактори:

1. Якщо вчиняються два або більше злочини то, тим самим, заподіюється більш вагома шкода об'єктам посягання. Як ви розумієте страждає більш широке коло суспільних відносин, тобто соціальних цінностей. Таким чином, якщо об'єкт злочину, перш за все визначає ступінь суспільної небезпеки вчиненого, то посягання на два або більше об'єкти свідчить про значно більшу небезпеку вчиненого. Далі,

2. Вчинення однією особою або співучасниками двох або більше злочинів виявляє стійку антисоціальну спрямованість останніх через їх схильності до злочинної поведінки, а часто і до заняття злочинною діяльністю професійно.

3. Вчинення двох і більше злочинів негативно впливає і на інших *нестійких щодо законослухняної поведінки* членів суспільства, породжуючи в них ілюзію безкарності, створює часом ореол романтизму, що є особливо поширеним серед неповнолітніх правопорушників.

4. І нарешті, множинність - досить розповсюджене явище у житті. Майже кожний другий засуджений скоїв не один, а два або більше злочинів або раніше вже засуджувався за вчинення злочину.

Як вже було вказано, множинність злочинів полягає у вчиненні двох або більше злочинних діянь, кожне з яких відповідає ознакам самостійного складу злочину. Ці діяння у теорії кримінального права мають назву *одиничних злочинів*. Одиничний злочин *має місце там, де він передбачений кримінальним законом у якості одного самостійного складу злочину закріпленого в конкретній нормі Особливої частини КК*.

У зв'язку з тим, що та або інша комбінація одиничних злочинів і утворює їх множинність приступаючи до розгляду питання пов'язаного з її видами, треба зупинитися й проаналізувати її структурний елемент, тобто той самий - одиничний злочин.

Одиничні злочини, як складовий елемент множинності, мають різні види. Їх, у науковій літературі, прийнято поділяти на **прості** та **ускладнені** за своїм змістом.

Прості одиничні злочини мають місце в тих випадках, коли *одній дії (бездіяльності) відповідає і один наслідок, передбачений в кримінальному законі*. Наприклад, таким злочином є крадіжка: тут одна дія - таємне викрадення майна - і

один наслідок - майнова шкода, заподіяна власникові. Або те ж саме вбивство, де дія (бездіяльність) - той же постріл - спричиняє смерть потерпілої особи.

Простий одиничний злочин може складатися і з однієї дії (бездіяльності), наслідки якої лежать за межами цього складу (так називані злочини з формальним складом) - приклад, погроза вбивством і ін.

Простий одиничний злочин може також виявлятися *в одній дії, що потягло кілька альтернативних наслідків, зазначених у законі*. Так, ч. 2 ст. 272 КК передбачає відповідальність за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою, якщо воно спричинило, в законі сказано наступне: загибель людей або інші тяжкі наслідки (а саме: вибухи, обвали і інше). Тут, як ви розумієте одна дія - порушення правил безпеки певних робіт і, відразу декілька альтернативних наслідків: вибухи, обвали, смерть потерпілих тощо.

В законі передбачені прості одиничні злочини не тільки з альтернативними наслідками, а і з *альтернативними діями*. Це, наприклад, ввезення в Україну з метою збуту чи розповсюдження, а також виготовлення або збут чи розповсюдження творів, зображень або інших предметів порнографічного характеру. Тут для складу злочину досить вчинення хоча б однієї із зазначених дій (наприклад, тільки збуту вказаних предметів). Хоча у житті можуть траплятися і ситуації, коли особа спочатку, наприклад придбала, а потім збула ці предмети. Тут теж буде один злочин.

Таким чином, простий одиничний злочин характеризується наявністю однієї дії (бездіяльності) і одного наслідку або однієї дії і декількох наслідків; або двох і більше дій, або, нарешті, альтернативних дій.

Ускладнені одиничні злочини характеризується більш складною структурою складу злочину в порівнянні з простими одиничними деліктами. В них більш складні об'єктивна та суб'єктивна сторони вчинюваних діянь.

Видами ускладнених одиничних є: триваючі, продовжувані, складені злочини, а також злочин, з похідними наслідками (їх часто називають злочинами, що кваліфікуються за наслідками).

Отже: **Триваючий злочин.**

Поняттям триваючого злочину користується не тільки теорія, але й практика кримінального права. Чинне законодавство пов'язує із цим поняттям певні правові наслідки. Так, Закон України від 1 жовтня 1996 р. «Про застосування амністії в Україні» у ст. 5 вказується, що дія закону про амністію не поширюється на триваючі й продовжувані злочини, якщо вони закінчені, припинені або перервані після набрання законом про амністію чинності. Те ж треба сказати і про звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності (умови яких викладені у ст. 49 КК). Ці строки починають обчислюватися за зазначені злочини тільки після того, як вони були закінчені, припинені або перервані до певної юридичної події. І так, що ж таке триваючий злочин?

Триваючий злочин можна визначити як одиничний злочин, що вчинюється шляхом певної дії або бездіяльності, і в результаті цього безупинно триває протягом певного часу.

У КК передбачена кримінальна відповідальність за багато триваючих злочинів. Це й ухилення від призову на строкову військову службу (ст. 335), незаконне зберігання вогнепальної зброї, боєприпасів або вибухових речовин(ст.263), участь у банді (ст. 257), ухилення від сплати податків, зборів і інших обов'язкових платежів (ст.212) тощо.

Сутність даного роду злочинних діянь полягає в тому, що винний при вчиненні триваючого злочину як би певний час перебуває в одному і тому ж *злочинному стані*, оскільки триваючі делікти характеризується безперервним здійсненням складу закінченого злочину з моменту його фактичного вчинення і до того, поки його щось не перерве. Злочинний стан в них, як би «тягнеться» за самим злочинним діянням. Наприклад, особа злісно ухиляється від сплати податків: тут злочин вважається закінченим з моменту першого ухилення (тобто з моменту бездіяльності, а саме з часу, коли особа стала повинна сплатити певну суму) і він, цей злочин, постійно триває протягом якогось проміжку часу. Тобто, ухиляючись від сплати податків сьогодні, особа зовсім не звільняється від здійснення зазначених дій завтра, післязавтра й т.д. Або, скажемо, особа вступила в банду. Як тільки відбувся такий вступ (дія), особа вчиняє злочин (участь у банді) передбачений ст.257 КК, і скільки вона знаходиться в банді, стільки цей злочин триває. Те ж можна сказати й про інші триваючі злочини, зокрема про незаконне зберігання вогнепальної зброї. Як тільки винний придбав на ринку в когось пістолет, розпочинається злочин і він триває певний час на стадії закінченого злочину поки особа не позбудеться зброї, або поки її не затримують з нею.

Звідси можна зробити висновок, що *початком* триваючого злочину є вчинення особою певної дії або бездіяльності, а ось *завершеним* він є тоді, коли особа перестає знаходитись у злочинному стані.

Завершення (припинення) триваючого злочину може мати місце з різних причин – як об'єктивних так і суб'єктивних.

Об'єктивні причини завершення триваючого злочину не залежать від волі винного. Це, наприклад, затримання співробітниками поліції особи і відібрання у нього пістолета, що незаконно зберігається, викриття банди, звільнення громадянина, незаконно позбавленого волі, і т.д.

Суб'єктивні причини залежать від волі винного. Це, наприклад, продаж пістолета, що незаконно зберігається, у винного тощо.

Особливістю тут є те, що у всіх зазначених випадках, як вже було сказано, лише після завершення триваючого злочину починається сплив строку давності притягнення особи до кримінальної відповідальності й можливість застосування до нього, наприклад, амністії.

Тривалість перебування особи у злочинному стані, тобто тривалість самого злочину, на його кваліфікацію не впливає, однак враховується судом при призначенні покарання. Так, різне за тяжкістю покарання буде призначено особі, що кілька років ухилялася від сплати податків, і особі, що вчинює цей злочин протягом всього одного чи декількох місяців.

Суд, крім того, при призначенні покарання повинен враховувати й причини його припинення: були вони об'єктивними або суб'єктивними. Одна справа, коли злочин був припинений втручанням органів влади, інша - за власною волею винного.

В окремих випадках така особа взагалі може бути звільнене від кримінальної відповідальності. Так, відповідно до ч. 3 ст. 263 КК особа, що добровільно здала вогнепальну зброю, боєприпаси або вибухову речовину, що зберігалася в неї без відповідного дозволу, звільняється від кримінальної відповідальності.

Отже, характерною рисою, яка відрізняє триваючий злочин від інших видів злочинної діяльності, є наявність злочинного стану, викликаного безперервно триваючим здійсненням складу одного й того самого злочину.

Друга група із числа ускладнених одиничних злочинів - це так звані **Продовжувані злочини**.

Виходячи з положень ч. 2 ст. 32 КК *продовжуваним визнається злочин, який складається із двох або більше тотожних злочинних діянь, об'єднаних єдиним злочинним наміром, тобто - спрямованих до однієї мети*.

Таким чином, даному виду деліктів властиві наступні ознаки: він складається із двох або більше самостійних, тобто відділених один від одного в часі, тотожних злочинних діянь;

- 1) всі ці діяння об'єднані єдиним злочинним наміром і прагненням до досягнення загальної, кінцевої мети;
- 3) вони розглядаються не як множинність злочинів, а як одиничний злочин;
- 4) він кваліфікується за однією, окремою статтею (частини статті) КК.

Так, якщо винний скоїв крадіжку, здійснивши задумане в кілька прийомів, то його дії охоплюються, при відсутності інших кваліфікуючих ознак, ч. 1 ст. 185 КК; якщо особа передає обумовлену суму неправомірної вигоди службовій особі частками, то має місце один продовжуваний злочин, який підпадає під ознаки ч. 1 ст. 369 КК. Або якщо хтось одержав під звіт певну суму грошей на придбання для установи відповідних товарів, але розтратив цю суму, програвши її в казино протягом декількох днів, перед нами продовжувана розтрата майна, відповідальність за яку передбачено ч. 1 ст. 191 КК.

Слід враховувати, що початком продовжуваного злочину, потрібно вважати здійснення першого із числа декількох тотожних діянь. Тотожними ж вважаються однакові за складом злочину діяння.

Закінченням продовжуваного злочину, є момент вчинення останньої із задуманих злочинних дій, тобто досягнення тієї загальної, єдиної мети, до якої прагнув винний.

Важливим є питання про відмежування продовжуваних злочинів від триваючих злочинів. У літературі нерідко змішують ці поняття, хоча це й не має під собою реальних підстав. Якщо триваючий злочин - це безперервне здійснення особою складу певного злочину, то продовжуваний злочин передбачає наявність декількох самостійних злочинних діянь, відділених одне від іншого певним проміжком часу. Триваючий - безперервний злочин, продовжуваний - як би розірваний декількома злочинними діями. Цей критерій є цілком достатнім для розмежування одного злочину від іншого. Крім того, триваючий злочин виражається у вчиненні однієї дії або бездіяльності. Продовжуваний злочин, навпаки, складається з ряду (суми) тотожних злочинних діянь.

До наступного виду одиничних ускладнених злочинів, які потрібно розглянути, відносяться так називані **Складені злочини**.

Як впливає з самої їх назви вони *складаються із двох або більше окремих злочинних діянь і утворюють один, єдиний злочин*.

У діючому КК таких злочинів передбачено більше ніж 30. Звернемося до прикладів. Так, в ст. 257 КК передбачається відповідальність за бандитизм, тобто напад озброєної банди на державні, громадські організації або окремих громадян. Неважко помітити, що тут в одному складі законодавцем об'єднані склади декількох злочинів: 1) незаконного зберігання (носіння) зброї, як ознаки озброєності, й 2) нападу, до якого відносяться: насильство над особою, зґвалтування, знищення чужого майна, або протиправного заволодіння ним. Інший приклад: розбій (ст. 187 КК), що складається 1) з насильства або погрози його застосування до потерпілого (погроза вбивством, заподіяння тілесних ушкоджень) і 2) протиправного вилучення чужого майна.

Отже, з наведених прикладів можна зробити висновок, що законодавець поєднує в один склад кілька злочинних діянь, що утворюють, якщо абстрагуватися і розглядати їх ізольовано, самостійні одиничні злочини. Поєднання ж цих самостійних деліктів в один, одиничний злочин відбувається внаслідок їхнього органічного зв'язку, тобто типовості таких ситуацій на практиці. Наприклад, втеча з місця позбавлення волі майже завжди супроводжується насильством над охороною. Тому і передбачається в якості окремого складу злочину у ч.2 ст.393 КК.

У зв'язку з тим, що такі діяння розглядають як один, одиничний злочин, вони відповідно тягнуть за собою відповідальність за однією статтею (частиною статті КК) і не потребують окремої кваліфікації за кожне з діянь, які об'єднані законодавцем. Наприклад, те ж хуліганство, пов'язане з опором представникові влади, кваліфікується за ч. 3 ст. 296 КК; втеча з місця позбавлення волі або з під варти, пов'язана з насильством, - за ч. 2 ст. 393 КК тощо.

У підсумку, можна зазначити наступні ознаки складеного злочину:

- 1) він складається із двох або більше злочинних діянь;
- 2) кожне із цих злочинних діянь, якщо розглядати їх окремо, ізольовано, утворює окремий злочин, тобто, містить ознаки самостійного складу злочину;
- 3) ці окремі злочини, в силу їх органічної єдності, типовості їхніх зв'язків та поширеності розглядаються законодавцем як один, одиничний злочин;
- 4) цей одиничний злочин охоплюється ознаками однієї статті (частини статті) КК, тобто передбачен в диспозиції закону як один складений злочин.

Таким чином, **складений злочин** — це злочин, що складається із двох або більше злочинних діянь, кожне з яких, якщо (на рівні абстракції) розглядати їх окремо (ізольовано), являє собою самостійний злочин, але які в силу їхньої органічної єдності утворюють один, одиничний злочин, що охоплюється ознаками однієї статті (частини статті) КК.

І, нарешті, четвертий вид одиничних ускладнених деліктів : **Злочини з похідними наслідками**, або як їх частіше називають - злочини, які кваліфікуються за наслідками.

У діючому КК передбачений ряд складів злочинів таких, як, наприклад: умисне тяжке тілесне ушкодження, що спричинило смерть потерпілого (ч. 2 ст. 121 КК); умисне знищення або пошкодження чужого майна, що спричинило загибель людей чи інші тяжкі наслідки (ч. 2 ст. 194 КК); зґвалтування, що спричинило особливо тяжкі наслідки (ч.4 ст. 152 КК), що суттєво відрізняються від інших деліктів особливістю своєї конструкції, і як наслідок, особливістю об'єктивних і суб'єктивних ознак.

Їхня юридична сутність полягає в тому, що у всіх таких діяннях, є два (а часом й більше) наслідки — *основний (проміжний) і додатковий (похідний)*. Ці наслідки настають хронологічно (послідовно) один за іншим як результат вчинення особою одного злочинного діяння. Наприклад, розглянемо заподіяння умисного тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого (ч. 2 ст. 121 КК): тут діяння, наприклад удар, викликає настання спочатку одного наслідку, що виражається у вигляді тяжкого тілесного ушкодження, яке потім стає причиною, тобто викликає настання, якщо можна так висловитися, наслідку другої черги - тобто призводить до смерті потерпілого: Або інший приклад: умисне знищення або пошкодження майна, що спричинило загибель людей(ч. 2 ст. 194 КК), можна представити так: діяння винного, наприклад підпал будівлі, - спричиняє настання наслідку у вигляді знищення або пошкодження майна, тобто цієї будівлі, а це, у свою чергу, призведе до наслідків у вигляді загибелі людей, які там знаходились.

Наявність юридично значущого проміжного наслідку в цих злочинах відрізняє їх від будь-якого іншого діяння, що тягне за собою настання наслідків.

Таким чином, основною, характерною рисою даних діянь є те, що якщо немає проміжного наслідку— немає й злочину з похідними наслідками.

Зі злочинами з похідними наслідками, як правило, пов'язують наявність подвійної (змішаної) форми вини. І це дійсно так, бо відношення винного при їх вчиненні завжди характеризується умислом стосовно наслідку першої черги, тобто до проміжної шкоди і, дуже часто необережністю до наслідків похідних. Тим самим, в межах одного складу злочину одночасно присутні ознаки відразу обох форм вини - умислу і необережності.

Проведений нами ретельний аналіз видів одиничних злочинів викликаний тим, що вони, як ви розумієте, виступають як би мовити «інструментом», тобто складовою в подальшому пізнанні інституту множинності злочинів до розгляду якого ми з вами й перейдемо.

У діючому КК передбачено три види множинності: 1) повторність; 2) сукупність; та 3) рецидив злочинів.

Почнемо їх розгляд з поняття та видів повторності.

У частині 1 ст. 32 вказується, що повторністю злочинів визнається вчинення двох або більше злочинів, передбачених *тією ж* самою статтею або частиною статті Особливої частини КК. У частині 3 цієї ж статті законодавець визнає повторним вчинення двох або більше злочинів і у випадках, передбачених *різними статтями*, у разі, коли це прямо встановлено в Особливій частині КК, тобто коли існує пряма вказівка на це в законі.

З цих положень закону можна зробити висновок як про ознаки повторності злочинів, так і про її види.

Повторність злочинів, як впливає із цих статей КК, припускає наявність таких ознак: а) особою (або групою осіб) вчинено *два або більше* самостійних одиничних злочинів. Конкретизуючи це положення, в примітці до ст. 185, наприклад, вказується, що крадіжка чужого майна визнається повторною, якщо вона була вчинена після будь-якого посягання, пов'язаного з протиправним заволодінням чужим майном. Тим самим закон встановлює, що повторним вважається вчинення хоча б *вдруге*, нової крадіжки або, наприклад вимагання, розбою, грабежу і т.д.

Одиничні злочини, що утворюють повторність, можуть мати різний характер. Повторність може мати місце при поєднанні двох або більше «простих» одиничних злочинів, або ускладнених за своїм змістом – це значення не має.

Для повторності не має значення також, були обидва (або більше) злочини, закінченими чи один з них був лише готуванням до злочину або замахом на нього.

Для поняття повторності байдужі й форми співучасті (у перший раз мав місце злочин, вчинений за попередньою змовою групою осіб, а в другий – без неї). Байдужою є і роль, що виконував співучасник у злочині, що утворював собою повторність: в одному випадку він міг бути виконавцем, а в іншому – пособником тощо;

Для повторності не має значення була чи не була особа *засуджена* за раніше вчинений нею злочин. І дійсно, якщо звернутися до статей КК, у яких передбачається повторність, як кваліфікуюча ознака, в жодній з них не сказано, що особа повинна або, навпаки, не повинна бути засуджена за раніше вчинений злочин. Таким чином, повторність має місце як у випадках, коли за перший із вчинених злочинів особа не була засуджена, так і у випадках, коли новий злочин був вчинений після засудження особи за перший;

Крім сказаного слід враховувати, що:

- по-перше, одиничні злочини, що утворюють повторність, вчинюються неодноразово, тобто віддалені один від іншого певним проміжком часу;

- по-друге, повторність виключається, якщо за раніше вчинений злочин особа була звільнена від кримінальної відповідальності, оскільки, наприклад закінчилися строки давності або на цей злочин поширилася амністія чи була погашена або знята судимість з особи. Це положення прямо зафіксоване в ч. 4 ст. 32 КК.

В таких випадках раніше вчинений злочин визнається юридично нікчемним, про нього начебто забувають.

Види повторності злочинів.

Коли ми торкаємося поняття повторності, то з нього впливає, як вже зазначалось, що вона має місце незалежно від того, чи була або не була особа засуджена за раніше вчинений нею злочин. З цього можна зробити висновок, що існує два види повторності злочинів:

1) повторність злочинів, не пов'язана з засудженням винного за раніше вчинений ним злочин, що має місце там, де *особа вчинила два або більше тотожних або однорідних (у випадках, прямо передбачених у Особливій частині КК) злочинів, за жоден із яких її ще не було засуджено;*

2) повторність злочинів, пов'язана з засудженням винного за раніше вчинений ним злочин буде тоді, *коли особа, яка має не зняту або непогашену судимість за раніше вчинений злочин, вчиняє новий тотожний чи однорідний злочин..*

Повторність, пов'язану з засудженням за раніше вчинений злочин, в певних випадках називають рецидивом.

Залежно від характеру злочинів, які утворюють повторність, виділяють наступні її види: 1) повторність тотожних злочинів (або фактична повторність) та 2) повторність однорідних злочинів – повторність юридична. В ч. 1 ст. 32 КК сказано про повторність тотожних злочинів, тобто ситуацію коли особа скоює декілька злочинів передбачених однією і тією ж самою статтею або частиною статті КК, а в ч.3 ст. 32 КК - про повторність однорідних злочинів, тобто коли особа скоює декілька злочинів передбачених у різних статтях Особливої частини КК, але про яку існує пряма вказівка в законі.

Звернемось до прикладів. Так у будь-якій статті, де повторність фігурує як кваліфікуюча ознака, сказано, що вона має місце, коли їй передувало вчинення такого ж самого, однакового, тотожного злочину. Наприклад, у ст. 185 КК встановлена відповідальність за крадіжку чужого майна. У частині 1 цієї статті сказано, що таємне викрадення чужого

майна (крадіжка) карається, і далі йде санкція. Частина 2 цієї статті передбачає крадіжку, вчинену повторно. Звідси очевидно, що ч. 2 ст. 185 передбачає відповідальність за випадки, коли особа (група осіб) вчинила не менше двох крадіжок, тобто припускає повторність однакових (за складом), тотожних злочинів.

Проаналізуємо далі статті закону, що стосуються повторності. Звернемося зокрема до першої примітки до тієї ж ст. 185 КК. Відповідно до її змісту шахрайство, наприклад, вважається повторним, якщо йому передувало вчинення не тільки крадіжки але й грабежу, розбою, викрадення вогнепальної зброї, бойових припасів і вибухових речовин тощо. Крім того, виявляється, що шахрайство визнається повторним, якщо йому передувало не тільки раніш скоєне шахрайство, а і, наприклад, грабіж або навіть розбій. У цьому разі йдеться не про повторність однакових, тотожних, злочинів, а про повторність подібних, близьких між собою низкою ознак злочинів. Наприклад, та сама крадіжка й вимагання - злочини не тотожні, але через їх певну схожість і наявність прямої законодавчої вказівки про це може також утворюватись повторність, якщо вони вчинені через певну послідовність.

Як бачимо, в цих випадках для повторності не вимагається тотожності вчинених злочинів, достатньо їх подібності, однорідності. Саме тому таку повторність і називають повторністю *однорідних злочинів* або *юридичною* повторністю.

Повторність тотожних злочинів, не пов'язана із засудженням, має низку спільних рис із поняттям одиничного продовжуваного злочину, через що виникає потреба у їхньому відмежуванні. Об'єднують указані поняття зовнішні ознаки, а саме: і повторність тотожних злочинів, і продовжуваний злочин утворюються із двох або більше тотожних (однакових) діянь, між якими є проміжок часу. Проте суб'єктивні ознаки продовжуваного злочину і повторності тотожних злочинів, яка не пов'язана із засудженням відрізняються.

Відповідно до ч. 2 ст. 32 КК продовжуваний злочин складається із двох або більше вчинених у різний час тотожних злочинних діянь, які об'єднані єдиним злочинним наміром. Об'єднання тотожних діянь єдиним злочинним наміром означає, що до вчинення першого з низки тотожних діянь особа усвідомлює, що для реалізації її злочинного наміру необхідно вчинити декілька таких діянь, кожне з яких спрямовано на реалізацію цього наміру. Отже єдиний злочинний намір охоплює заздалегідь поставлену загальну мету і єдиний умисел, що об'єднує всі тотожні діяння, вчинені особою. Такі діяння не утворюють повторності, оскільки кожне з них стає елементом одиничного (єдиного) злочину, і окремим (самостійним) злочином щодо будь-якого іншого з цих діянь бути не може.

Особливості кваліфікації повторності злочинів багато в чому визначається її видами.

Для більш глибокого аналізу правозастосовчих підходів в цьому питанні, слід звертатися до ППВСУ від 4 червня 2010 р. «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки».

В межах вказаних положень, необхідно опанувати наступні питання: при кваліфікації повторності тотожних злочинів, не пов'язаних із засудженням юридична складова вчиненого має бути предметом самостійної кримінально-правової оцінки і повинна отримати окрему кваліфікацію (напр., крадіжка без кваліфікуючих ознак і крадіжка, вчинена повторно, або крадіжка, поєднана з проникненням у житло).

Якщо ж злочини, що утворюють повторність, відповідають одному і тому самому складу злочину (напр., три крадіжки, поєднані із проникненням у житло, п'ять розбоїв, вчинених організованою групою тощо), їх кваліфікація здійснюється за однією статтею або частиною статті Особливої частини КК.

Окремо, слід звернути увагу, що вказані правила не стосуються тих випадків, коли одні злочини були закінченими, а інші – ні, а також випадків, коли в одному злочині особа виконувала роль виконавця, а в інших – організатора, підбурювача або пособника, оскільки як незакінчені злочини, так і злочини, які особа вчинила не як виконавець, повинні одержувати окрему кваліфікацію з посиланням на відповідну частину ст.ст. 14, 15 чи ст. 27 КК.

Кваліфікація повторності однорідних злочинів, не пов'язана із засудженням, тобто злочинів, які мають тотожні або подібні безпосередні об'єкти, і вчинені з однією формою вини, не викликає якихось особливих ускладнень. Кожний злочин, що утворює повторність, повинен отримати самостійну кваліфікацію за відповідною статтею КК, причому наступний злочин кваліфікується за ознакою повторності. Так, якщо особа вчинила послідовно грабіж і крадіжку, вчинене підпадає під ознаки ч.1 ст.186 КК і ч.2 ст.185 КК (за ознакою повторності).

При повторності, яка пов'язана із засудженням за раніше вчинений злочин, знову вчинений повторний злочин підлягає кваліфікації за тією статтею КК, яка його передбачає, із вказівкою на вчинення злочину повторно, як на кваліфікуючу ознаку (якщо таку ознаку передбачено в диспозиції статті Особливої частини КК). Наприклад, якщо особа після засудження за шахрайство (ч.1 ст. 190 КК) знову вчинить такий самий злочин, нове діяння кваліфікуватиметься за ч. 2 ст. 190 КК, як шахрайство, вчинене повторно.

Що стосується повторності тотожних злочинів яка прямо не передбачена в статті Особливої частини КК (напр., особа послідовно вчинила два службових підбурення - ст. 366 КК або, скажімо, через проміжок у часі спричинила два

необережних тяжких або середньої тяжкості тілесних ушкодження – ст. 128 КК), то вчинене кваліфікується за відповідною статтею КК окремо, а повторність, згідно з п. 1 ст. 67 КК, розглядається лише як обставина, що обтяжує покарання.